

ЗНАЧЕННЯ СЕНСОРНИХ ІГОР В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Васьківська Ірина

старший викладач

Кафедра психології, логопедії та інклюзивної освіти

Чистякова Альона

здобувачка вищої освіти бакалаврського рівня

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Житомирський державний університет

імені Івана Франка, Україна

Сучасна дошкільна освіта спрямована не лише на формування базових знань, умінь і навичок, а й на гармонійний розвиток дитини. Одним із ключових напрямів є корекція мовленнєвих порушень, адже рівень мовлення впливає на успішність навчання, соціальну адаптацію та розвиток пізнавальної сфери. Сенсорні ігри у роботі логопеда допомагають формувати зорове, слухове, дотикове та кінестетичне сприйняття, що безпосередньо пов'язане з розвитком мовлення та словникового запасу дитини [2].

Сенсорний розвиток і його значення для мовлення досліджували як українські, так і зарубіжні науковці: Е. Дж. Айрес, І. Барбашова, А. Богуш та Н. Луцан, Л. Виготський, Т. Піроженко. Зокрема, Е. Дж. йрес розробила теорію сенсорної інтеграції, показавши, що цілісне функціонування сенсорних систем допомагає дитині координувати рухи, орієнтуватися в просторі та правильно відтворювати звуки [1]. І. Барбашова підкреслює, що сенсорний розвиток є основою пізнавальної та мовленнєвої активності у дошкільників [2]. А. Богуш та Н. Луцан відзначають, що мовленнєво-ігрова діяльність сприяє переходу від емоційно-чуттєвого сприймання до мовленнєвої дії [3]. Л. Виготський наголошує на тісному зв'язку сенсорного та мовленнєвого розвитку, відзначаючи, що формування мовлення неможливе без розвитку сенсорних системи [4]. Т. Піроженко доводить ефективність ігрових методик у розвитку фонематичного сприймання, слухової уваги та словникового запасу [5].

Мовленнєвий розвиток дошкільника є складним психолого-педагогічним процесом, у якому ключову роль відіграє сенсорний досвід – здатність дитини сприймати, розрізняти, узагальнювати та осмислювати властивості предметів і явищ навколишнього світу [2]. Зокрема, сенсорні ігри забезпечують систематичне формування цих навичок і стають ефективним інструментом логопедичної роботи. Вони дозволяють дитині не лише отримувати інформацію про властивості об'єктів (колір, форму, розмір, фактуру, температуру), але й усвідомлювати зв'язок між предметами, розвивати логічне мислення [3].

Під час сенсорних занять дитина вчиться називати предмети, описувати їх властивості, порівнювати між собою та групувати за ознаками. Це сприяє формуванню активного словника, освоєнню граматичних категорій та розвитку

мовної логіки. Наприклад, використання дидактичних ігор із сортуванням предметів за кольором або формою допомагає закріплювати прикметники та порівняння («великий – маленький», «твердий – м'який»), що забезпечує перехід від практичної діяльності до словесно-логічного мислення [5].

Крім того, сенсорні вправи стимулюють розвиток артикуляційної моторики. Маніпулювання дрібними предметами, конструювання, перебирання елементів сприяють зміцненню м'язів рук, губ і язика, які задіяні у вимові звуків [2]. Одночасно сенсорні ігри активізують фонематичний слух та слухову увагу, що є необхідною умовою для правильного формування звуковимови та розуміння мовленнєвих зразків [1].

Логопед, використовуючи сенсорні ігри, поєднує розвиток чуттєвого досвіду з мовленнєвою діяльністю. Діти отримують природну мотивацію до висловлювання, активізують комунікативні навички та вчаться узгоджувати слова з діями і предметами. Водночас такі ігри сприяють розвитку уваги, концентрації, пам'яті, координації рухів [3].

Особливо ефективними є комплексні заняття, де сенсорні вправи поєднуються з іграми на слухове сприймання, ритм та мовленнєву взаємодію. Це дозволяє дитині формувати цілісне мовленнєве сприйняття, розвивати здатність до повторення, узагальнення та побудови логічних висловлювань.

Отже, підсумовуючи вище зазначене, доцільно сформулювати наступні висновки:

1. Сенсорні ігри мають комплексний вплив на розвиток мовлення, формують сенсорні еталони та збагачують чуттєвий досвід.
2. Вони сприяють розвитку артикуляційних навичок, фонематичного слуху, активного словника та когнітивних умінь.
3. Сенсорні вправи позитивно впливають на психоемоційний стан дитини, дрібну моторику та соціалізацію.
4. Інтеграція сенсорного та мовленнєвого розвитку є ефективним засобом корекційної роботи логопеда і створює умови для успішного навчання у дошкільному та шкільному віці.

Список використаних джерел

1. Айрес Е.Дж. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку / пер. з англ. Т. Колеснік. Київ: Вид. Р. Бурлаки, 2024. 280 с.
2. Барбашова І. Сенсорний розвиток молодших школярів: історія та сучасність. Початкова школа. 2014. № 9. С. 46-48.
3. Богуш А. М., Луцян Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: Навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 304 с.
4. Виготський Л.С. Структура і динаміка віку / під ред. Заброцький М.М., Савченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навч. посібник. Житомир, 2005. С. 150-155.
5. Піроженко Т. О. Ігрові методики у розвитку мовлення дошкільників. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2017. 240 с.